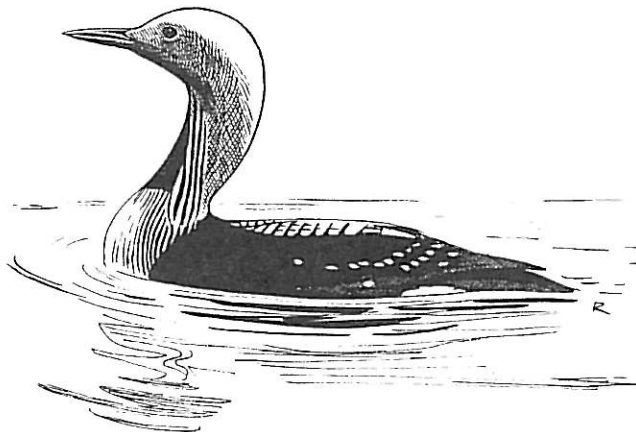

Storlom *Gavia arctica*

Global utbredelse

Storlommen er utbredt fra Skottland og Skandinavia til Sibir. Lengst mot sør hekker den i Polen. Bestandene i Øst-Sibir og vestlige Alaska regnes som egen underart, men det er uenighet om amerikastorlom *G. pacifica* kan skilles ut som egen art (Sibley & Monroe 1990, Clements 1991, del Hoyø 1992).

Norsk utbredelse og habitatvalg

Atlas-kartet viser at storlommen finnes som hekkefugl i alle landets fylker. Bestandstygdepunktet ligger klart mot øst, mens arten mangler eller er fåtallig i noen områder vestafjells, jfr. kartet. Manglende dekning gir ikke et helt representativt bilde i våre nordligste landsdeler. Kartet gir også et godt inntrykk av hvordan våre to lomarter deler landet mellom seg. Mens smålommen har sin bestandstygde langs kysten og i kystnære områder, er storlommen knyttet til innlandet og landets østlige deler nordover til Øst-Finnmark.

Våre to lomarter deler også hekkehabitatet mellom seg. Mens smålommen foretrekker småvann, tjern og dammer, vil storlommen ha større, fiskerike og stort sett vegetasjonsfattige, klare vann og innsjøer. Disse ligger dels i skogstraktene, men også i høyereliggende områder. Det er viktig at det på hekkeplassen er torvkanter, torvholmer eller jevne fastmarksbredder langs vannkanten der reiret kan plasseres. Også storlommen er meget ømfintlig for vannstandsvariasjoner i rugetida, og flomutsatte lokaliteter er stort sett ubrukelige som hekkeplass. Det samme er vann og innsjøer med stein- og blokkstrand.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Det finnes ikke noe godt tallgrunnlag for et bestandsestimert for storlom. Ut fra artens utbredelse har det vært antatt at storlombestanden kan være større enn smålombestanden. 5000-10.000 par har vært antydnet. En nøktern sammenligning med andre, territorielle fuglearter hvor beregningsgrunnlaget er vesentlig bedre, burde likevel tilsi at nedre grense i ovenfor nevnte bestandsestimert trolig er mer sannsynlig enn øvre.

Storlombestanden i Norge, som i våre naboland, har gått tilbake i nyere tid, men det mangler talloppgave over både dagens bestand og tidligere bestander. Det foreligger heller ikke studier over prosentvise forandringer i deler av bestanden. Likevel kan det dokumenteres at arten har forsvunnet fra mange tidligere hekkelokaliteter, særlig langs Vestlandet.

Det er gjort lite for å undersøke årsakene til tilbakegangen, men det er ingen tvil om at tidligere tiders etterstrebing, også premiært med skuddpremier, fjernet storlommen fra tradisjonelle hekkel plasser. Vassdragsreguleringer har bidradd til å ødelegge hekkel plasser. Parallelt med vasskraftutbygging er kraftlinjer som krysser vann og vassdrag en trussel for lom mene, mer enn for de fleste andre fuglearter. I tillegg kommer oljesøl som rammer fuglene i deres overvintningsområder. De siste år har det vært stilt spørsmål ved om forsurening av vassdrag også har medvirket til bestandsnedgangen hos storlom.

Hekkebiologi

Storlommen begynner å trekke inn til hekkel plassene fra slutten av april, alt etter tidspunktet for når lokalitetene er isfrie. Den er territoriell, men i de beste områdene kan flere storlompar hekke i samme vann. Således ble det i en 2 x 4 km stor innsjø i Finland registrert 10 storlompar (Merikallio 1964b). Reiret plasseres ved vannkanten, men på langgrunne steder og ved fallende vannstand kan avstanden fra reiret til vann i unntakstilfeller bli flere meter. Eggene legges fra først i mai til først i juli alt etter breddegrad, høyde over havet og isgang. Rugetiden er 4 uker, og ungene forlater reiret etter et par døgn, men kan den første tiden vende tilbake til reiret for å hvile og bli varmet. De blir matet av foreldrene. Under oppveksten er de meget forsiktige og holder seg stort sett ute på fri vannflate. Ungene er flygedyktige etter ca. 2 måneder.

Trekkforhold

Storlommen overvintrer langs sørlige del av norskekysten og er fåtallig lenger nord. De fleste trekker til kysten av Nordsjøen og Biskaya. Om deler av den norske bestanden trekker via Østersjøen til Svartehavet, slik de store bestandene lenger øst, er uklart. Høsttrekket starter nokså snart etter at ungene er flygedyktige fra august-september. Seinhøstes er det relativt lite storlom å se i våre farvann. Om våren trekker den inn til hekkel plassene så snart disse er isfrie, i Sør-Norge fra april, i Finnmark først langt ut i juni enkelte år. Under vårtrekket kan det på gode lokaliteter hope seg opp flokker av storlom i fiskerike innsjøer, elveoser og fjordbotner mens de venter på at hekkel plassene skal bli isfrie. Den mest utpregete samlingsplass som er kjent fra vårt land, er indre del av Munkefjord i Sør-Varanger, hvor det enkelte år kan være flere hundre lommer. Åpenbart er dette fugler som hører til i Enare-traktene i Finland.

Alv Ottar Folkestad

Storlom *Gavia arctica*

377 ● Konstatert hekking

322 ● Sannsynlig hekking

282 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

